

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 338.984

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т.М. Завора, кандидат економічних наук. А.Г. Лебедин.
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

© Завора, Т.М., 2015.

© Лебедин, А.Г., 2015.

Статтю отримано редакцією 29.12.2014 р.

Вступ. У ринкових умовах господарювання загострюється питання забезпечення фінансової безпеки підприємства, що у свою чергу потребує своєчасного виявлення, здійснення класифікації та оцінювання підприємницьких ризиків. Зростаючі вимоги до якості продукції з боку споживачів, збільшення кількості факторів, які впливають на діяльність підприємств, зростаюча міжнародна інтеграція, відкритість економіки, розвиток науково-технічного прогресу призвели до появи нових ризиків, котрі вимагають теоретичного осмислення і розроблення практичних рекомендацій щодо мінімізації їх впливу на фінансово-економічну безпеку підприємства. Одним із напрямів забезпечення фінансової безпеки підприємства є вдосконалення алгоритму оцінювання ризиків та загроз, що сприятиме визначенню заходів щодо попередження їх появи й мінімізації впливу.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій На мікрорівні питаннями забезпечення фінансової безпеки підприємств та підприємництва займалися такі вчені: О.І. Барановський [1], М.Д. Білик [2], І.О. Бланк [3], Т.Г. Васильців [4], Ю.М. Воробйов [5], А.І. Сухоруков [6], які досліджували теоретико-методичні й практичні засади фінансово-економічної безпеки підприємств.

У межах окремих підприємств проблеми управління ризиками висвітлено у працях І.Т. Балабанова [7], В.В. Вітлінського [8], В.Н. Вяткіна [9], В.А. Гамзи, Г.Я. Гольдштейна [10], В.М. Гранатурова [11], А.Н. Гуця, Ю.Ю. Єкатеринославського [12], А.Б. Камінського, В.В. Лук'янової [13], Л.М. Макаревича [14], С.І. Наконечного, Н.В. Хохлова [15], Г.В. Чернової [16], О.Д. Шарапова [17], котрі розкривають сутність підприємницьких ризиків та методи управління ними.

Постановка завдання. З появою нових ризиків і загроз, що призводить до зменшення рівня захищеності фінансово-економічної безпеки підприємства, попри наявність численних наукових розробок виникає необхідність удосконалення алгоритму їх оцінювання. Поставлена мета передбачає на основі аналізу понятійного апарату та класифікації визначити види ризику та запропонувати заходи щодо управління ними в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Основний матеріал і результати. У сучасних умовах господарювання важливе місце в забезпеченні економічної безпеки підприємства займає саме його фінансова складова, оскільки в першу чергу від наявності власних джерел фінансування, ефективності використання майна підприємства, його здатності вчасно розраховуватися з боргами залежить його фінансова безпека. Важливим елементом забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства є попередження ризиків та виявлення загроз. Загроза – це можлива небезпека, будь-які обставини або події, що виникають у зовнішньому середовищі й можуть бути причиною порушення політики безпеки. Загроза також є фактором зовнішнього середовища, який може негативно вплинути на досягнення організацією своїх цілей. Узагальнення підходів дозволяє припустити, що загроза – це зовнішній чинник, котрий несе із собою негативні фактори, може завдавати значних збитків підприємству та сприяти погіршенню його фінансово-економічної безпеки [18].

Ризики в контексті зовнішньоекономічної діяльності являють собою умови, що можуть викликати чи сприяти прояву причин нездійснення зовнішньоекономічної угоди підприємства. Підприємницький ризик – це можлива, ймовірна втрата ресурсів у процесі діяльності підприємства і, отже, нездійсненність раніше намічених кінцевих результатів (прибутку, доходу). У більш вузькому сенсі підприємницький ризик можна розуміти як небезпеку виникнення економічної шкоди в процесі здійснення окремих видів діяльності [19]. Виходячи з вищевикладеного, правомірно вважати, що ризик – це чинник, який виникає в будь-яких видах підприємницької діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції, товарів і послуг, їхньою реалізацією, товарно-грошовими та фінансовими операціями, а також здійсненням науково-технічних проектів.

Існує певна невизначеність при з'ясуванні термінів «загроза» і «ризик» та їх практичному застосуванні. Розуміючи складність розмежування цих категорій за умов існуючої економічної практики, ми погоджуємося з думкою науковців, що різниця між поняттями «ризик» і «загроза», по-перше, полягає у ступені ймовірності їх прояву. Ризик – можливість появи збитків, а загроза – висока ймовірність появи збитків. А по-друге, з точки зору часу виявлення ризику комерційної діяльності є завжди, а загроза проявляється періодично [20].

Оцінювання підприємницьких ризиків поряд із розкриттям сутності поняття потребує обґрунтування їх класифікації (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація ризиків на підприємстві

За ступенем їх залежності від підприємницької діяльності	- від свого імені та під свою власну майнову відповідальність; - від імені й під відповідальність юридичної особи; - підприємства (фірми).
За належністю до країни функціонування господарства	- внутрішні ризики; - зовнішні ризики.
За рівнем виникнення	- ризики, що виникають на мікрорівні; - ризики галузевого походження; - ризики міжгалузевого походження; - регіональні ризики; - державні ризики; - глобальні (світові) ризики.
За сферою походження ризику складаються з:	- соціально-політичних ризиків; - адміністративно-законодавчих ризиків; - виробничих ризиків; - комерційних ризиків; - фінансових ризиків; - природно-екологічних ризиків.
За причинами виникнення	- ризик, викликаний непевністю майбутнього - ризик, викликаний хибною інформацією для прийняття рішень; - ризик, викликаний особистими суб'єктивними чинниками групи.
За ступенем впливу	- негативні; - нульові; - позитивні.
За ступенем обґрунтування прийняття ризику	- обґрунтовані ризики; - частково обґрунтовані; - авантюрні ризики.

За ступенем системності	- несистемні ризики (унікальні ризики); - системні ризики.
За адекватністю часу ухвалення рішення про реагування на реалізовані ризики можна виділити такі групи:	- ризики попереджувальні; - поточні ризики; - ризики з запізненням.
За групою, яка аналізує ризик і приймає рішення про повелінку підприємства у випадку його виникнення	- група ризиків індивідуального рішення; - група ризиків колективного рішення.
Відповідно до припустимих меж	- припустимі ризики; - критичні ризики; - катастрофічні.
За масштабами впливу або за сферою охоплення	- одноосібні ризики; - багатоосібні.
За можливістю прогнозування	- прогнозовані ризики; - частково непрогнозовані (форс-мажорні ризики).

Складено авторами за роботами [1, 4, 6, 20]

Аналіз понятійного апарату дефініції «ризик» і його кваліфікація дозволяє припустити, що підприємницький ризик проявляється у сфері економічної діяльності підприємства, прямо пов'язаний з формуванням його прибутку та часто характеризується можливими економічними наслідками в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності.

Трансформаційні зміни в економіці України призводять до появи нових і загострення існуючих підприємницьких ризиків, що у свою чергу потребує вдосконалення процесу управління підприємством. Зовнішнє середовище, в якому суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність, включає в себе об'єктивні економічні, соціальні й політичні умови, що породжує невизначеність та обумовлює наявність підприємницьких ризиків. У міру розвитку ринкових відносин посилюється невизначеність і підприємницький ризик. Об'єктивність ризику пов'язана з наявністю факторів, існування яких в кінцевому рахунку не залежить від дії підприємців. Чим більш складним і невизначеним є соціально-економічне середовище, тим актуальнішим є питання врахування ризику, побудова й удосконалення інструментарію його аналізу, моделювання і прогнозування.

Сучасна соціально-економічна діяльність керівників, трудових колективів припускає необхідність і обов'язковість обліку ризику в прийнятих альтернативних рішеннях, що слугує фундаментом для ухвалення управлінських рішень. Оскільки логіка розвитку економічного, господарського життя потребує обліку елементів випадковості й невизначеності в суспільному процесі, то із цього об'єктивно випливає необхідність вивчення економічного аспекту ризику [21].

Необхідність прийняття управлінських рішень потребує поряд із з'ясуванням сутності загрози чітко усвідомлювати поняття ризику, про що свідчать результати наукових досліджень І.Т. Балабанова, П.В. Грабового та інших (табл. 2).

Таблиця 2

Трактування поняття «ризик»

Джерело	Ризик – це
Словник Вебстера	небезпека, можливість збитку чи втрат
Ожегов С.І. (словник)	«можливість небезпеки» чи «дія на удачу в надії на щасливий результат»
Хохлов Н.В.	ймовірність виникнення збитків чи недоодержання доходів порівняно з прогнозованим варіантом
Грабовий П.Г., Петрова С.Я., Романов К.Г.	ймовірність (загроза) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів чи поява додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої і фінансової діяльності
Морган Дж.П.	ступінь невизначеності одержання майбутніх чистих доходів
Бланк І.О.	шанс несприятливого результату, небезпека, загроза втрат і ушкоджень
Балабанов І.Т.	ймовірність втрати цінностей (фінансових, матеріальних товарних ресурсів) в результаті діяльності, якщо обстановка й умови проведення діяльності будуть мінятися в напрямі, відмінному від передбаченого планами і розрахунками
Вітлінський В.В., Маханець Л.Л.	економічна категорія, яка відображає характерні особливості сприйняття зацікавленими суб'єктами економічних відносин об'єктивно наявних невизначеності й конфліктності, іманентних процесам цілеспрямованого управління, прийняття рішень, оцінювання, що обтяжені можливими загрозами і невикористаними можливостями

Важливим елементом економічного ризику є наявність імовірності відхилення від обраної мети. При цьому можливі відхилення як негативного, так і позитивного характеру. Зазначені елементи, їхній взаємозв'язок та взаємодію відбивають змістовність економічного ризику. Під об'єктом ризику розуміють економічну систему, оцінити ефективність її умови функціонування якої на перспективу у вичерпній повноті та з необхідною точністю неможливо (рис. 2) [20].

Таким чином, прийняття конкретного управлінського рішення, у природі якого закладений визначений ступінь ризику, може бути виявлено шляхом його аналізу й оцінювання. Це означає, що для ефективного управління необхідно не тільки знати про можливий підприємницький ризик і зробити його якісний аналіз, а й необхідно оцінити, визначити його ступінь.

Кількісна оцінка підприємницького ризику є доповненням до якісної. За її наявності керуючий суб'єкт спроможний досягти максимуму ефективності в процесі управління фірмою. Наявність ризику в підприємницькій діяльності означає, що для ефективного проведення оцінювання необхідна наявність попередньо розроблених і реальних планів розвитку фірми з урахуванням імовірного характеру проходження подій. Із цією метою здійснюється якісний і кількісний аналіз ризиків.

Рис. 1. Методичні основи оцінювання підприємницьких ризиків

У процесі аналізу виявляється і виправданий ризик, це об'єктивно існуючий елемент системи функціонування підприємств в умовах ринкової економіки. Імовірнісний характер економічних рішень, прийнятих в умовах ринкової економіки, може бути виявлений лише за допомогою визначених методів аналізу ризиків і їхнього впливу на діяльність фірми. Пошук такого рішення з можливої множини, яке б містило лише виправданий ризик, є однією з основних завдань якісного й кількісного аналізу ризику.

Якісний аналіз ризику проходить за декількома основними напрямками і передбачає застосування конкретного методичного апарату. Зокрема, для кількісного аналізу ризику використовують такі методи: метод аналогій; аналіз чутливості; аналіз методами імітаційного

моделювання; аналіз ризику можливих збитків. Якісний аналіз підприємницьких ризиків здійснюється за чотирма напрямками (табл. 3)

Таблиця 3

Кількісний аналіз	Якісний аналіз
<ul style="list-style-type: none"> ✓ метод аналогій; ✓ аналіз чутливості; ✓ аналіз методами імітаційного моделювання; ✓ аналіз ризику можливих збитків. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ перший напрям – проведення порівняння очікуваних результатів від вибору конкретного напрямку підприємницької діяльності з можливими наслідками; ✓ другий напрям – визначення впливу рішень, що приймаються фірмою на етапі розроблення стратегії, на інтереси суб'єктів господарювання; ✓ третій напрям – виявлення критичних значень та ключових параметрів; ✓ четвертий напрям – аналізуються всі зібрані дані, пропонуються шляхи підвищення ефективності та шляхи зниження ступеня ризику.

Складено авторами за джерелами [4, 6, 13, 22]

У сучасних умовах забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання це не тільки охорона майна та захист інформації, а і визначення та оцінювання ризиків, які можуть мати місце на підприємстві. Існують основні тенденції оцінювання ризику за двома напрямками: рівень ризику та ризик часу. Рівень ризику являє собою оцінку співвідношення масштабу очікуваних втрат до обсягу майна підприємства, а також імовірність настання цих втрат. При здійсненні оцінювання рівня ризику будь-яким методом вихідним параметром є мінливість наслідків конкретного рішення, тобто кількість коливань, які трапляються в ряді значень при відхиленні їх від характерної середньої величини. Основний постулат рівня ризику: чим вища мінливість, тим більший рівень ризику проекту. Іншим фактором, що впливає на ризик, є час. Тому ризик іноді називають зростаючою функцією часу, тобто чим довшим є термін реалізації рішення, тим більшим є ризик.

Управління ризиком – багатоетапний процес, метою якого полягає в зменшенні чи компенсуванні збитків для об'єкта при настанні несприятливих подій, що здійснюється за допомогою ризик-менеджменту. Ризик-менеджмент – це сукупність принципів, методів і форм управління організацією та її поведінкою в зовнішньому середовищі в умовах невизначеності та конфліктності. У рамках ризик-менеджменту розв'язуються три основні завдання: профілактика виникнення ризиків; мінімізація збитку, спричиненого ризиками; максимізація додаткового прибутку, який отримує підприємство внаслідок управління ризиками. Основна мета ризик-менеджменту – це зменшення або ліквідація можливих втрат від ризику (рис. 2).

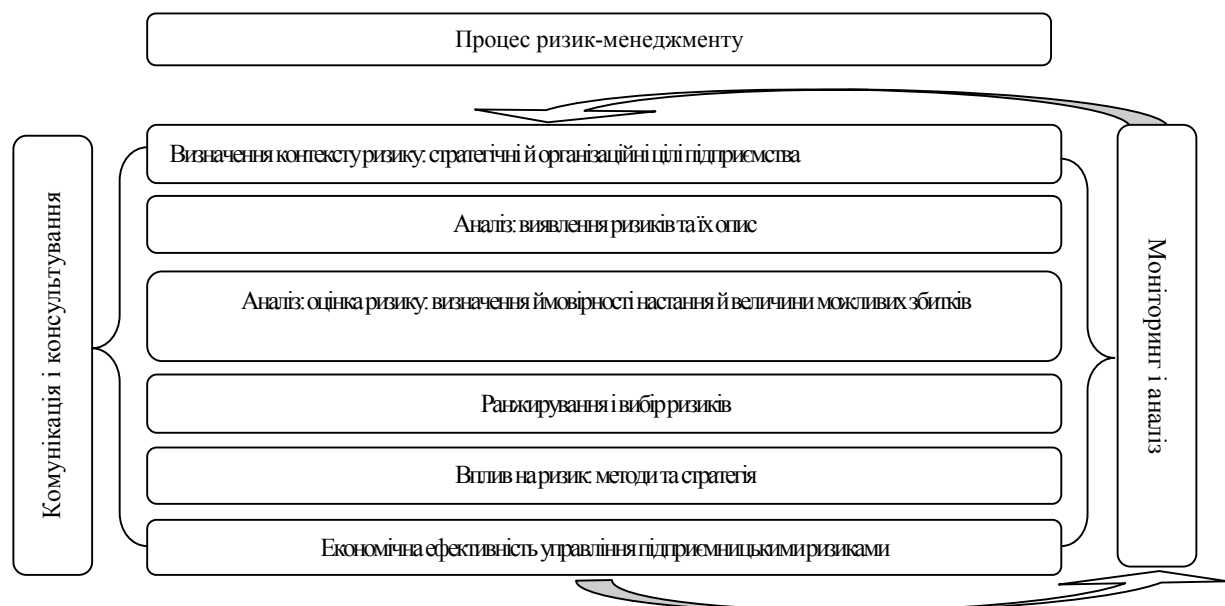

Рис. 2. Процес оцінювання підприємницьких ризиків

У процесі оцінювання підприємницьких ризиків важливе місце займає розроблення системи показників оцінювання рівня ризику. Ця система повинна відповідати таким вимогам: будуватися на теорії ймовірності, оскільки ризик – категорія ймовірнісна; визначати різні за змістом та формою показники ризику, які б дозволяли найкращим чином урахувати всі можливі сценарії розвитку подій. Важливу роль у системі управління ризиком відіграє правильний вибір заходів попередження і мінімізації ризику, які в цілому визначають її ефективність. Вибір інструментарію впливу на ступінь господарських ризиків є важливим етапом процесу управління.

Система управління ризиком має певну специфіку, зумовлену особливостями об'єкта, цілями і методами, що знаходить своє відображення в основних принципах управління ризиками:

- рішення, пов'язані з ризиком, повинні бути економічно обґрунтованими і не чинити негативного впливу на результати фінансово-господарської діяльності підприємства;
- система управління ризиками є частиною процедур загального менеджменту, що вимагає її відповідності стратегії підприємства;
- прийняті рішення мають базуватись на необхідному обсязі достовірної інформації;
- усі рішення повинні враховувати об'єктивні характеристики внутрішнього та зовнішнього середовища, що означає узгодження відповідних заходів з можливостями й умовами функціонування підприємства;
- управління ризиками має носити системний, а не разовий характер;
- управління ризиками зобов'язане враховувати поточний аналіз ефективності прийнятих рішень і передбачати оперативне коригування методів й інструментів впливу на ризику;
- для кожного виду ризику існують власні методи аналізу і конкретні особливості їхньої реалізації;
- необхідною умовою формування механізму управління ризиком є створення служби ризик-менеджменту;
- успішна реалізація процесу управління ризиками вимагає висококваліфікованої підготовки управлінського персоналу, знання ним закономірностей управлінської діяльності, нових напрямів удосконалення системи управління підприємством, їх особливостей.

Управління ризиками в сучасній управління доцільно здійснювати за наступними етапами (рис. 3).

Кількісним виразом того, що в результаті прийнятого рішення очікуваний дохід буде отриманий не в повному обсязі чи підприємницькі ресурси будуть повністю або частково втрачені, є показник ризику [23]. Система показників оцінки ризику – це сукупність взаємопов'язаних показників, націлена на розв'язання конкретних завдань підприємницької діяльності. В умовах визначеності група показників оцінювання ризику включає фінансові показники, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів і тим самим дають можливість оцінити ризик наслідків результатів діяльності компанії. Як вихідна інформація при оцінюванні ризику використовується бухгалтерська звітність підприємства: баланс (Звіт про фінансовий стан), що фіксує майнове і фінансове становище організації на звітну дату; звіт про прибутки та збитки, який становить результати діяльності за звітний період. Основні фінансові ризики, що оцінюються компаніями, такі: ризики втрати платоспроможності; ризики втрати фінансової стійкості і незалежності; ризики структури активів і пасивів.

Отже, з економічної точки зору надійність підприємства відображає його стійкість, тобто такий фінансово-економічний стан, при якому господарська діяльність підприємства забезпечує в нормальних умовах виконання всіх його зобов'язань перед працівниками, іншими організаціями, державою завдяки достатнім доходам і відповідності доходів та витрат. Прояв загроз безпеці економіки підприємства відобразатиметься на його фінансовому стані, що характеризується фактично досягнутими значеннями комплексу показників виробничо-господарської та фінансової діяльності. Діагностика цих показників, зіставлення їх фактичного рівня з відповідними граничними значеннями, мінімально допустимими з точки зору безпеки подальшої діяльності, дозволять своєчасно розрізняти і локалізувати «явні» і симптоматичні ознаки кризи, що наближається.

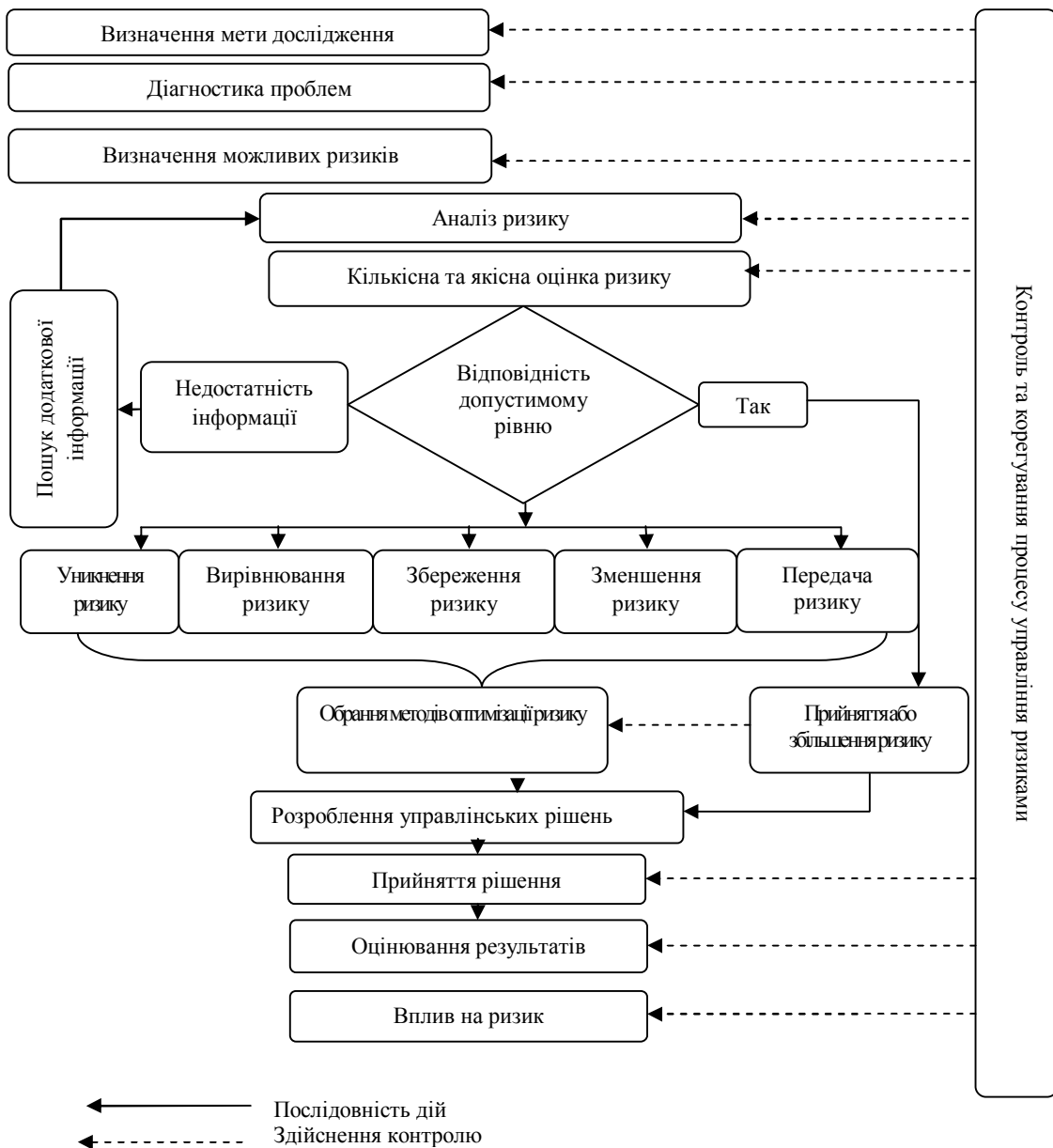

Рис. 3 Алгоритм оцінювання підприємницьких ризиків

Висновки: Таким чином, у сучасних умовах господарювання, перед підприємством постає нагальна потреба у виявленні підприємницьких ризиків з подальшим оцінюванням їх впливу на фінансово-економічну безпеку підприємства. Установлено відмінність понять «ризик» та «загроза». Узагальнення підходів до дефініції «ризик» дозволило зробити висновок, що підприємницький ризик – це можлива, ймовірна втрата ресурсів у процесі діяльності підприємства, тобто небезпека виникнення економічної шкоди в процесі здійснення окремих видів діяльності.

Визначено методичні основи підприємницьких ризиків, які включають об'єкт, суб'єкти, методи кількісного і якісного аналізу оцінювання.

Запропоновано систему показників оцінювання рівня ризику, яка будується на теорії ймовірності, визначає різні за змістом та формою показники ризику, що дозволяє врахувати всі можливі сценарії розвитку подій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія / О.І. Барановський. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Білик М.Д. Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці / М.Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 4(83). – С. 129 – 133.

3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
4. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 386 с.
5. Воробьев Ю.Н. Сущность финансовой безопасности предприятия / Ю.Н. Воробьев, О.Г. Блажевич // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2011. – № 3(12). – С. 37–40.
6. Сухоруков А.І. Проблеми фінансової безпеки України: монографія / А.І. Сухоруков. – К.: НІПМБ, 2005. – 140 с.
7. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 384 с.
8. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. Посібник / В.В. Вітлінський. – К.: КНЕУ, 2005. – 408 с.
9. Вяткин В.Н. Управление рисками фирмы. Программы интегративного риск-менеджмента / В.Н. Вяткин. 2006. - 400 с.
10. Маркетинг. Учебное пособие для магистрантов Г.Я. Гольдштейн, А.В. Катаев. – Таганрог: ТРТУ, 1999. – 107 с.
11. Гранатуров В.М. Экономический риск. Сущность, методы измерения, пути снижения: учебное пособие / В.М. Гранатуров. 2-е изд. Издательство: Дело и Сервис, 2009. – 208 с.
12. Екатиринославський Ю.Ю. Управленческие ситуации: анализ и решения / Ю.Ю. Екатиринославський. – М.: Экономика, 1988. – 191 с.
13. Лук'янова В.В. Економічний ризик [навч. посібник] / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
14. Макаревич Л.М. Управление предпринимательскими рисками / Л.М. Макаревич. – Издательство: Дело и Сервис, 2006г.
15. Хохлов Н.В. – Управление риском/ учебное пособие для вузов / Н.В. Хохлов. Юнити, 2001. – 241 с.
16. Чернова Г.В. Практика управления рисками на уровне предприятия [Текст] / Г.В. Чернова. – СПб: Питер, 2000. – 176 с.
17. Дискретний аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О.Д. Шарапов, Д.Є. Семьонов, В.Д. Дербенцев. – К.: КНЕУ, 2002. – 126 с.
18. Уткин Э.А. Антикризисное управление / Э.А. Уткин. – М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ», издательство «ЭКМОС», 1997. – 400 с.
19. Управління фінансовими ризиками суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/60/8093-upravlinnya-pidpriyemnickimi-rizikami-sub-yekta-gospodaryuvannya.html>
20. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19170728/ekonomika/zmistoviy_modul_otsinka_ekonomichnih_rizikiv_spryamovanist_gospodarskih_rishen_yihnyu_minimizatsiyu.
21. Кракос Ю.Б. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chrome-extension://oemmnrcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eupmg_2008_1_10.pdf
22. Оцінка фінансових ризиків за допомогою якісного і кількісного аналізів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bukvar.su/menedzhment/page,3,111521-Ocenka-riskov-s-pomoshh-yu-metodov-kachestvennogo-i-kolichestvennogo-analiza-riskov.html>.
23. Сканування загроз як складова стабільності управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chrome-extension://oemmnrcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_2/pdf/227-232.pdf

УДК 338.984

Завора Т.М., к.е.н., доцент. **Лебедин А.Г.**, студентка фінансово-економічного факультету. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Методичні основи оцінювання ризиків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.** Визначено методичні основи оцінювання підприємницьких ризиків. Розкрито поняття «ризик» і «загроза», обґрунтовано необхідність розмежування цих категорій. Установлено класифікаційні ознаки ризиків на підприємстві, що сприятиме ефективному їх оцінюванню. На основі узагальнення наукових підходів до понятійного апарату та класифікації ризиків визначено їх види й заходи щодо управління ними. Запропоновано систему

показників оцінювання рівня ризику, яка будується на теорії ймовірності, визначає різні за змістом та формою показники ризику, що дозволяє врахувати всі можливі сценарії розвитку подій.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, загроза, підприємницький ризик, оцінювання підприємницьких ризиків.

УДК 338.984

Завора Т.Н., к.э.н., доцент. **Лебедин А.Г.**, студентка финансово-экономического факультета. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка. **Методические основы оценки риска в контексте обеспечения финансово-экономической безопасности.** Определены методические основы оценивания предпринимательских рисков. Раскрыты понятия «риск» и «угроза», обоснована необходимость разграничения этих категорий. Установлены классификационные признаки рисков на предприятии, которое будет способствовать эффективному их оцениванию. На основе обобщения научных подходов к понятийному аппарату и классификации рисков определены их виды и мероприятия относительно управления ими. Предложена система показателей оценки уровня черточка, которая строится на теории вероятности, определяет разные по содержанию и форме показатели черточка, что позволяет учесть все возможные сценарии развития событий.

Ключевые слова: фінансово-економічна безпека, загроза, підприємницький ризик, оцінювання підприємницьких ризиків.

UDC 338.984

Tayina M. Zavora, PhD, Associate Professor. **Anna G. Lebedyn**, student of Finance and Economics Faculty. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Methodological bases of risks assessment in the context of ensuring financial and economic safety.** The purpose of the article is to determine the methodological foundations for assessment of business risks. The object, subject, and guidelines are defined. The concepts of "risk" and "danger" and the necessity of separating these categories are considered. Features of the risks classification for the enterprise to facilitate their efficient evaluation are established. Based on scientific approaches to the synthesis of definitions and risks classifications, their types and measures to control them have been identified. Comparison of methods for business risks evaluation has been carried out. The risks management process is illustrated. It has three main objectives: prevention of hazards; minimizing the damage caused by risks; maximizing additional revenue that the company receives as a result of the risks management. The risks assessment algorithm, which generally determines the efficiency of their management is established. The system of indicators to measure the level of risks which is based on the probability theory, defines different in content and form risks indicators, allowing all possible scenarios.

Keywords: financial and economic security, threat, business risks, business risks assessment.